ACCOUNTANTSVERSLAG

27 juni 2018 Gemeente Woerden

Aan de gemeenteraad van
Gemeente Woerden
Postbus 45
3440 AA WOERDEN

Rotterdam, 27 juni 2018

Geachte leden van de gemeenteraad,

Voor u ligt ons accountantsverslag 2017 waarin wij u verslag uitbrengen over de uitkomsten van onze accountantscontrole op de jaarrekening 2017 van gemeente Woerden. Dit verslag bevat onze belangrijkste bevindingen uit de controle over het afgelopen boekjaar. Daarnaast willen wij u graag informeren over ontwikkelingen op het gebied van verslaggeving en overige aangelegenheden die voor uw organisatie van belang kunnen zijn.

Het opstellen en het controleren van de jaarrekening vraagt elk jaar weer een aanzienlijke inspanning. Bij deze bedanken wij alle betrokken medewerkers van de gemeente voor de constructieve en intensieve samenwerking tijdens de controle.

Dit verslag is bestemd voor de gemeenteraad van de gemeente Woerden. Het concept van deze rapportage is op 7 juni 2018 besproken met de auditcommissie van uw gemeente.

Tot het verstrekken van nadere toelichting zijn wij uiteraard graag bereid.

Met vriendelijke groet,

MAZARS ACCOUNTANTS N.V.

drs. D.J. Han RA

MAZARS

INHOUDSOPGAVE

Managementsamenvatting
1. Accountantscontrole 2
1.1. Conclusie van de controle 2
1.2. Controleverschillen 3
1.3. Onze opdracht 4
1.4. Aandachtspunten 5
1.5. Controleaanpak 6
2. Financiële analyse 8
2.1. Analyse van het resultaat 8
2.2. Analyse van de financiële positie 9
2.3. Meerjarenperspectief 9
3. Bevindingen jaarrekeningcontrole 11
3.1. Schattingen 11
3.2. Decentralisaties sociaal domein 12
3.3. Grondexploitaties 13
3.4. Pensioenvoorziening wethouders 14
3.5. SiSa-bijlage 15
3.6. Begrotingsrechtmatigheid 15
3.7. Aanbestedingswetgeving 16
3.8. WNT 17
3.9. Vennootschapsbelasting 17
3.10. Loonbelasting 17
4. Interne beheersing 20
5. Mededelingen aan de gemeenteraad 22

MANAGEMENTSAMENVATTING

Belangrijkste uitkomsten jaarrekeningcontrole

- Wij zijn voornemens een controleverklaring af te geven bij de jaarrekening 2017 van uw gemeente met een goedkeurend oordeel betreffende de getrouwe weergave van vermogen en resultaat. Ten aanzien van de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties zijn wij voornemens om een goedkeurend oordeel te verstrekken.
- Het jaarverslag bevat de vereiste aspecten en is verenigbaar met de jaarrekening.
- De in de jaarrekening gehanteerde waarderingsgrondslagen zijn aanvaardbaar.
- Er is over boekjaar 2017 sprake van totaal aan onzekerheden ad € 1,1 miljoen (2016: € 4,3 miljoen) betreffende de zorg in natura, omdat wij geen toereikende controle-informatie hebben ontvangen waaruit de levering van de prestatie door de zorgleverancier blijkt.
- Op basis van de uitgevoerde spendanalyse blijkt een fout van € 1,4 miljoen en daarnaast een onzekerheid van € 0,4 miljoen ten aanzien van rechtmatigheid naleving aanbestedingsrichtlijnen. (2016: € 0,3 miljoen)

Financiële resultaten

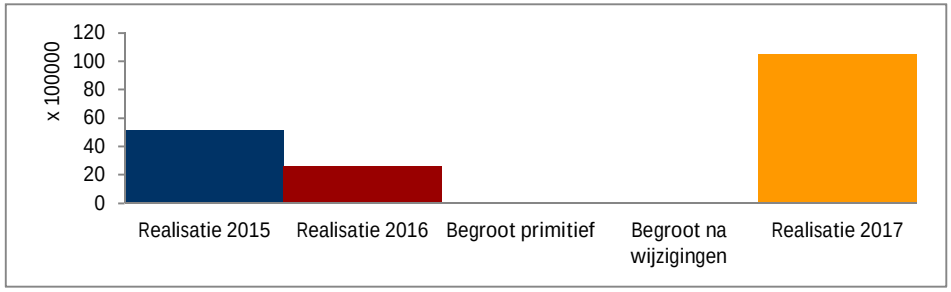

In de jaren 2015 tot en met 2017 is ieder jaar een ruim positief resultaat gerealiseerd, bij een begroot resultaat van (bijna) nihil. Met betrekking tot het resultaten van dit jaar verwijzen we u naar hoofdstuk 4 van de jaarrekening. Dit jaar is een fors hoger dan verwacht resultaat gerealiseerd van € 10,46 miljoen.

Analyse van het weerstandsvermogen

Vergelijking benodigde met aanwezige weerstandscapaciteit afgelopen boekjaren:

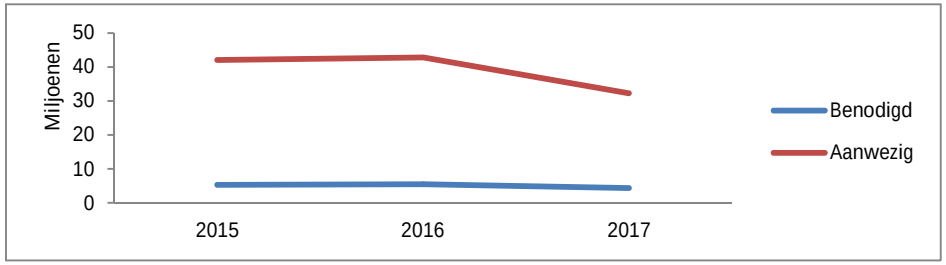

Uit de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing blijkt dat de aanwezige weerstandscapaciteit vanaf 2017 ruim voldoende is gelet op het risicoprofiel van uw gemeente. Uitgaande van de bovengrens van risico's kunnen de risico's 8,3 maal gedekt worden. Opvallend is, dat het beschikbaar weerstandsvermogen is afgenomen bij een positief resultaat, zoals hier links toegelicht.

ACCOUNTANTSCONTROLE

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

MAZARS

1. ACCOUNTANTSCONTROLE

1.1. Conclusie van de controle

Onze conclusies
Op basis van de door ons verrichte werkzaamheden zijn wij voornemens een controleverklaring af te geven bij de jaarrekening 2017 van uw gemeente. Deze controleverklaring heeft een goedkeurende strekking betreft de getrouwe weergave van vermogen en resultaat in overeenstemming met het *Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV)*. Ten aanzien van de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties zijn wij voornemens een goedkeurend oordeel af te geven.
Daarnaast hebben wij vastgesteld dat het jaarverslag de minimale wettelijk voorgeschreven informatie bevat, dat de inhoud van dit verslag geen tegenstrijdigheden bevat met de door ons gecontroleerde jaarrekening en dat het jaarverslag geen materiële afwijkingen bevat.
De verantwoording op basis van de *Wet normering topinkomens* (WNT) in de jaarrekening 2017 hebben wij gecontroleerd met inachtneming van het specifiek daarvoor van toepassing zijnde controleprotocol. Wij hebben geen fouten of onzekerheden bij deze controlewerkzaamheden aangetroffen.
Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de *Nota verwachtingen accountantscontrole 2017*. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de in de SiSa bijlage opgenomen specifieke uitkeringen geen fouten of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

Onze werkzaamheden zijn erop gericht een oordeel te geven over de jaarrekening 2017 van gemeente Woerden en niet primair op het opsporen van fraudes of onregelmatigheden. Indien onze werkzaamheden aanwijzingen hebben opgeleverd voor opgetreden fraudes of onregelmatigheden, dan hebben wij u daar uiteraard onmiddellijk over gerapporteerd. Dit is niet aan de orde geweest. Een controle is risicogestuurd en brengt daarom nooit alle verschillen aan het licht, maar is gericht op het constateren van fouten die van materieel belang zijn voor de jaarrekening.

1.2. Controleverschillen

In de definitieve jaarrekening resteren enkele ongecorrigeerde controleverschillen, die in de tabel hieronder zijn samengevat.

Ongecorrigeerde controleverschillen		
Omschrijving	Bedrag in €	Verwijzing
Rechtmatigheid		
Inkopen waarbij EU- aanbestedingsregels niet zijn nageleefd	€ 1.422.000	Par. 3.7

Geconstateerde onzekerheden		
Omschrijving	Bedrag in €	Verwijzing
Getrouwheid en rechtmatigheid		
Pensioenvoorziening wethouders	€ 215.000	Par. 3.4
Zorg In Natura Jeugd, waarbij onvoldoende zekerheid is inzake de prestatielevering	€ 1.004.000	Par. 3.2
Zorg In Natura WMO, waarbij onvoldoende zekerheid is inzake de prestatielevering	€ 143.000	Par. 3.2
Rechtmatigheid		
Inkopen waarbij EU-aanbestedingsregels mogelijk niet zijn nageleefd	€ 393.000	Par. 3.7

Bij onze controlewerkzaamheden hebben wij een materialiteit van 1% van de lasten inclusief toevoegingen aan reserves gehanteerd, in overeenstemming met het controleprotocol van uw gemeente. Deze goedkeuringstolerantie heeft een omvang van € 1.622.000 (1%) voor onjuistheden en € 4.866.000 (3%) voor onzekerheden. De (som van) de geconstateerde en niet gecorrigeerde fouten en onjuistheden t.a.v. rechtmatigheid is lager dan deze materialiteit, op grond waarvan wij voornemens zijn een goedkeurende controleverklaring af te geven.

Overigens is de materialiteitsgrens bij onze oordeelsvorming een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve afwegingen. Er is geen sprake van kwalitatieve afwegingen op grond waarvan wij een andere dan bovengenoemde controleverklaring zouden kunnen verstrekken.

Daarnaast was er sprake van enkele aanpassingen die zijn doorgevoerd in de definitieve jaarrekening in vergelijking met de aan ons ter controle aangeboden concept jaarrekening. De belangrijkste aanpassingen waren:

- Brutering van opbrengsten en lasten inzake dienstverleningsovereenkomst Oudewater
- Tussentijdse winstneming naar aanleiding van hanteren percentage of completion- methode grondexploitaties (conform BBV)
- Correcties vanwege nagekomen afrekeningen van zorgleveranciers in het kader van het sociaal domein.
- Toelichting WNT
- Diverse herrubricering in o.a. de vorderingen en overige schulden
- Diverse toelichtingen in de jaarrekening in het kader van de toepassing BBV

1.3. Onze opdracht

We hebben onze werkzaamheden verricht op basis van de aan ons verstrekte opdracht, zoals vastgelegd in de opdrachtbevestiging jaarrekeningcontrole 2017. De opdracht is gericht op het afgeven van een controleverklaring bij de jaarrekening van uw gemeente over het boekjaar 2017. De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Woerden.

Onze controle is verricht overeenkomstig in Nederland geldende algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controleopdrachten en het controleprotocol van uw gemeente (inclusief normenkader voor de rechtmatigheid), hetgeen betekent dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden en/of onrechtmatigheden van materieel belang bevat. Het doel van onze controle is om een oordeel te geven of de jaarrekening in alle van materieel belang zijnde opzichten in overeenstemming is met het van toepassing zijnde verslaggevingsstelsel en daarmee een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen en het resultaat en of de eisen van financiële rechtmatigheid in alle van materieel belang zijnde opzichten zijn nageleefd.

Onze werkzaamheden zijn dit jaar vanwege gewijzigde wetgeving op een aantal onderdelen anders of uitgebreider dan in afgelopen jaren:

- Voor boekjaren vanaf 2017 moet de accountant vaststellen of het jaarverslag, in het licht van de tijdens het onderzoek van de jaarrekening verkregen kennis en begrip omtrent de gemeente en haar omgeving, materiële onjuistheden bevat. Hier is een specifiek werkprogramma voor voorgeschreven.
- Toetsing van een aantal BBV-wijzigingen die in de jaarrekening 2017 verwerkt moeten worden, waaronder de invoering van taakvelden en het vanaf 2017 verplicht activeren van investeringen met maatschappelijk nut, waar die voorheen ineens volledig afgeschreven mochten worden.

Wij hebben vastgesteld dat met deze nieuwe elementen adequaat rekening is gehouden in de jaarverslaggeving 2017.

1.4. Aandachtspunten

Op basis van onze analyse van de jaarrekening, uitkomsten van de interim controle en vaktechnische actualiteiten hebben wij een aantal aandachtspunten voor onze controle onderkend. Aan de volgende punten werd extra aandacht besteed bij het nader uitwerken van onze controleaanpak:

- Rechtmatigheid van bestedingen in het sociaal domein, waaronder het aandachtspunt of de bij uw gemeente in rekening gebrachte zorg ook daadwerkelijk geleverd is door de zorgleverancier aan de rechthebbende (prestatielevering);
- Naleving Europese aanbestedingswetgeving bij het inkopen van diensten, leveringen en werken gedurende het boekjaar 2017. Mede vanwege het feit dat alle zgn. 2b-diensten sinds medio 2016 controleplichtig zijn geworden;
- Waardering van grondexploitaties in de jaarrekening 2017, waaronder het tijdig treffen van (verlies)voorzieningen en het tijdig verantwoorden van tussentijdse winstnemingen;
- Juiste en volledige opname van de gegevens inzake de WNT in de jaarrekening;
- Juiste verwerking van de invoering van de vennootschapsbelastingplicht in de jaarrekening 2017.

Gedurende de controle van de jaarrekening 2017 was het niet noodzakelijk om wijzigingen aan te brengen in de voorgenomen controleaanpak of in de punten waaraan extra aandacht moest worden besteed.

1.5. Controleaanpak

Onze controle valt globaal uiteen in een tweetal momenten:

Tussentijdse controle

- Identificatie van significante processen op basis van risicoanalyse;
- Opzet van processen in kaart brengen (via procesbeschrijvingen en interviews);
- Bestaan en (waar mogelijk en efficiënt) werking van de interne controlemaatregelen in deze processen in kaart brengen (op basis van één of meerdere waarnemingen in het proces).

Eindejaarscontrole

- Conclusie of de interne controlemaatregelen het gehele jaar hebben gewerkt voor processen waar wij steunen op de effectieve werking van de interne beheersing;
- Hiervoor maken wij zoveel mogelijk gebruik van de interne controlewerkzaamheden van uw interne controle-functionarissen, waar nodig aangevuld met onze eigen waarnemingen;
- Controle van de balansposities;
- Cijferanalyses en/of detailcontroles voor in de jaarrekening opgenomen baten en lasten.

Naar aanleiding van de tussentijdse controle hebben wij een managementletter uitgebracht en besproken met de auditcommissie. Een samenvatting van deze managementletter is opgenomen in het hoofdstuk *Interne beheersing* in dit verslag. Voor de detailbevindingen verwijzen wij u naar onze managementletter.

FINANCIËLE ANALYSE

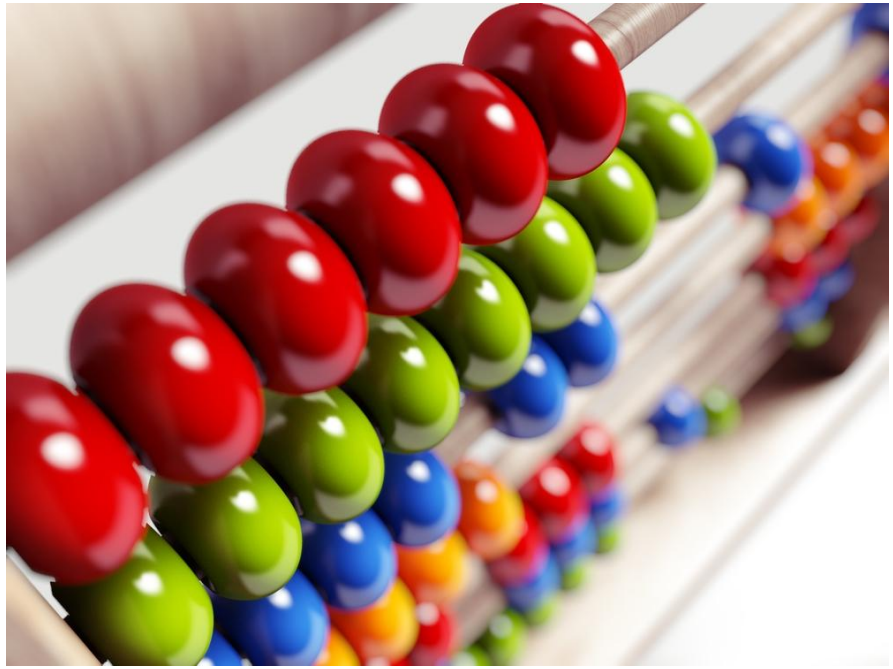

Grip op de zaak

MAZARS

2. FINANCIËLE ANALYSE

2.1. Analyse van het resultaat

Hieronder is een samenvatting van het resultaat over 2017 opgenomen in vergelijking met de begroting 2017 en de realisatie over 2016 en 2015:

Samenvatting staat van baten en lasten (x € 1.000)				
	2017 realisatie	2017 begroting	2016 realisatie	2015 realisatie
Totaal baten	147.436	117.015	125.523	130.459
Totaal lasten	143.187	127.331	133.787	128.559
Resultaat voor reserve mutaties	**4.250**	**-10.315**	**-8.264**	**1.900**
Saldo reservemutaties	6.214	10.315	10.861	3.201
Resultaat	**10.464**	**0**	**2.597**	**5.101**

De resultaten voor mutaties in reserves geven voor de gemeente het meest zuivere beeld weer van het saldo van baten en lasten van het jaar. Het resultaat na mutaties laat het beste het resultaat zien dat resteert na verwerking van de afspraken met de raad over de dekking van baten en lasten. Het resultaat na mutaties in reserves is voor een belangrijk deel ontstaan door activiteiten die wel waren begroot voor 2017, maar worden overgeheveld naar 2018. Hiervoor wordt aan de raad gevraagd om budgetten voor € 5,7 miljoen over te hevelen. In de jaarrekening staan deze omschreven als budgetreserveringen. Daarnaast is er een winstneming gerealiseerd op basis van gewijzigde BBV-regelgeving van € 6,4 miljoen. Een derde reden is een voordeel op lagere lasten voor inkomensregelingen van € 2,0 miljoen.

2.2. Analyse van de financiële positie

Met betrekking tot de financiële positie zijn een aantal kengetallen te benoemen, die wij hieronder hebben weergegeven (in vergelijking met de afgelopen twee boekjaren):

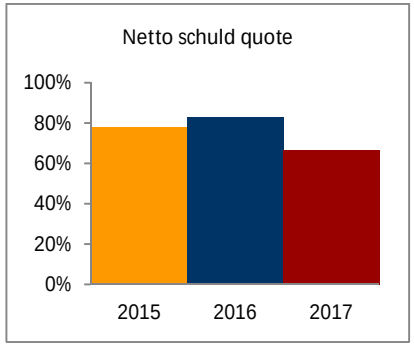

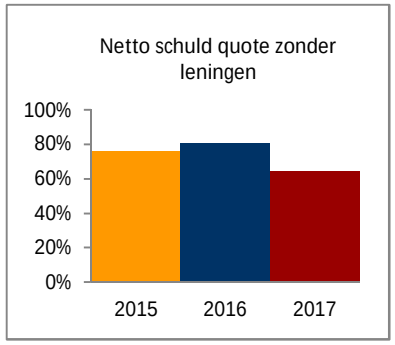

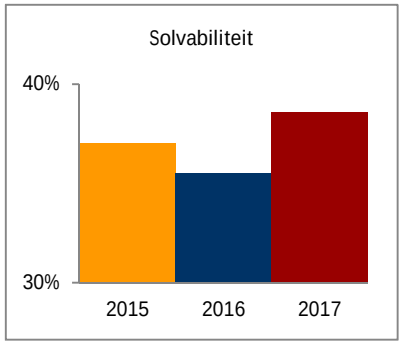

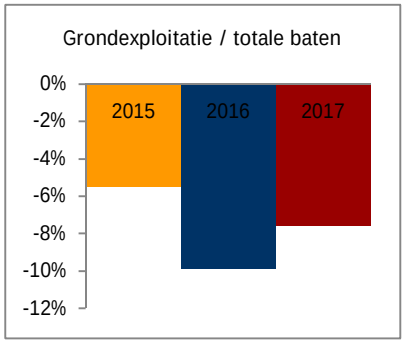

Op basis van deze kengetallen zien wij de volgende ontwikkelingen in de financiële positie van uw gemeente:

- De netto schuld quote, bepaald door de langlopende schulden te delen door de totale baten, zijn bij uw gemeente op een normaal niveau. Indien dit hoger zou zijn dan 130% duidt dit op een verhoogd risicoprofiel.
- De solvabiliteit, bepaald door het eigen vermogen te delen door het totale vermogen, laat een stijgende trend zien door een toename van het eigen vermogen vanwege een positief resultaat voor bestemming. Dit is een positieve ontwikkeling. De solvabliteit zit vlak onder de norm (25-40%).
- De ratio grondexploitatie, zijnde de balanspositie grondexploitatie in verhouding met de totale baten blijft bij uw gemeente heel laag, wat duidt op een laag risicoprofiel.

Samenvattend kunnen we stellen dat de gemeente Woerden een gemeente is met een laag risicoprofiel.

2.3. Meerjarenperspectief

Het meerjarenperspectief van de gemeente Woerden, zoals blijkt uit de programmabegroting 2019-2022, toont op basis van de financiële begroting voor de jaarschijven 2019-2022een positief geraamd saldo van baten en lasten (na reservemutaties).

BEVINDINGEN JAARREKENINGCONTROLE

Focus op onderdelen die er echt toe doen

MAZARS

3. BEVINDINGEN JAARREKENINGCONTROLE

3.1. Schattingen

Het toegepaste verslaggevingsstelsel is gebaseerd op wettelijke voorschriften weergegeven in het *Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV)*. Naar onze mening zijn de door het college gekozen waarderingsgrondslagen en grondslagen voor resultaatbepaling voor de significante jaarrekeningposten aanvaardbaar en in overeenstemming met het *BBV*. De grondslagen die per post zijn opgenomen in de toelichting van de jaarrekening zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand boekjaar.

Het college is verantwoordelijk voor het maken van schattingen bij het opmaken van de jaarrekening. Als accountant beoordelen wij deze schattingen:

Belangrijke schattingen	Mate van subjectiviteit	Onze beoordeling		Toelichting
		2017	2016	
Waardering van grond en gebouwen inclusief afschrijvingen	Laag	🟢	🟢	De afschrijvingstermijnen zijn vergelijkbaar met die wij bij andere gemeenten zien. Er zijn geen indicaties dat de afschrijvingstermijnen niet zijn afgestemd op de economische levensduur van de activa.
Waardering bouwgronden in exploitatie	Hoog	🟢	🟢	Zie toelichting pargraaf grondexploitaties 3.3.
Voorzieningen	Gemiddeld	🟢	🟢	De saldi in de voorzieningen worden jaarlijks geactualiseerd en op een consistente wijze berekend. Aan de voorzieningen liggen toereikende berekeningen en onderbouwingen ten grondslag.
Waardering van deelnemingen en uitzettingen (Financiële Vaste Activa)	Laag	🟢	🟢	Er zijn geen indicaties dat een afwaardering van de boekwaarde van een deelneming of uitzetting noodzakelijk is.
Waardering debiteuren	Laag	🟢	🟢	Minimaal jaarlijks wordt de voorziening voor dubieuze debiteuren geactualiseerd. Wij kunnen ons vinden in de wijze waarop de voorziening voor de diverse soorten vorderingen bepaald is.

Legenda; 🟢 Evenwichtig 🔵 Voorzichtig 🟡 Optimistisch 🔴 Buiten de bandbreedte

3.2. Decentralisaties sociaal domein

In onze managementletter zijn wij ingegaan op de uitdagingen voor boekjaar 2017 en daarna om de financiële beheersing van de taken in het sociaal domein op orde te krijgen. Uw gemeente heeft in aanloop naar de jaarrekeningcontrole veel energie gestopt in de verantwoording van de geldstromen die samenhangen met de decentralisaties. Onze bevindingen zijn als volgt:

- Zorgaanbieders die een verantwoording met een totaal declaratiebedrag boven € 125.000 indienen, moeten een controleverklaring van hun accountant aanleveren. Het beschikbaar zijn van een goedkeurende controleverklaring geeft een onderbouwing van de daadwerkelijke levering van de zorg (prestatielevering) door de zorgleverancier aan de rechthebbende. Op basis van deze verantwoordingen constateren wij:
    - Een aantal zorgaanbieders heeft geen controleverklaring bij de productieverantwoording ingediend. Het bedrag dat hiermee samenhangt betreft € 591.000. Dit komt deels doordat zorgaanbieders met een declaratiebedrag lager dan € 125.000 geen controleverklaring hoeven in te dienen bij de jaarverantwoording. Hierdoor bestaat er onzekerheid over de prestatielevering.
    - Bij een aantal zorgaanbieders is sprake van een niet goedkeurende strekking van de controleverklaring van de accountant van de zorgaanbieder of onzekerheden in de verantwoording. Het bedrag dat hiermee samenhangt betreft € 388.000.
    - Een aantal zorgaanbieders heeft nog geen productieverantwoording ingediend. Het bedrag dat hiermee samenhangt betreft € 168.000.
- Deze verschillen nemen wij in onze foutenevaluatie mee als onzekerheid.

Constatering landelijk is dat van de SVB, die het beheer van de persoonsgebonden budgetten (PGB's) uitvoert, geen sluitende informatie is ontvangen over de getrouwe en rechtmatige besteding van de PGB's. De auditdienst van de SVB heeft geen goedkeurende controleverklaring afgegeven bij de totale landelijke PGB-bestedingen op kasbasis in 2017. Hierbij is een fout geconstateerd voor zowel WMO (3,88%) als Jeugd (6,88%). Naast de controle van de besteding bij de SVB heeft de gemeente zelf ook een controle op de prestatielevering in relatie tot de betaalde bedragen uitgevoerd. Via een projectiebrief is de geconstateerde fout met betrekking tot de PGB's 2017 vertaald naar de fout m.b.t. gemeente Woerden. Deze afwijkingen zijn kleiner dan de rapporteringstolerantie en hebben om die reden geen impact op onze controleverklaring. De auditdienst van de SVB heeft aangegeven aanzienlijke verbeteringen te zien in vergelijking met voorgaande jaren. Dit blijkt ook uit de lagere foutpercentages.

Voor de inkoop van zorg met betrekking tot WMO en Jeugd werkt de gemeente Woerden samen met andere gemeenten via Utrecht-West. Door utrecht-West wordt namens de samenwerkende gemeenten zorg ingekocht en gecontroleerd. Met betrekking tot de inkoop van zorg is er een complexiteit in de controle van de bestedingen doordat er middels een gemiddeld tarief is ingekocht, dat alleen op totaalniveau bij Utrecht-West gecontroleerd kan worden. De controle van Utrecht-West is nog niet afgerond. In het controleplan van Utrecht-West is ook pas in de tijdsplanning rekening gehouden met een afronding van de controle in september 2018. Wij willen u adviseren om in de komende jaren de controle door Utrecht-West zodanig te plannen, dat deze voor vaststelling van de jaarrekening is afgerond. De wijze waarop geconstateerde bevindingen een eventueel effect hebben op de afrekening van de zorg richting de zorgleveranciers is niet concreet door de gemeente vastgelegd. Wij adviseren u om tot een besluit te komen of het doel van de controle door Utrecht-West voornamelijk een doelmatigheidscontrole is, of dat via de controle door Utrecht-West de afrekeningen van zorgleveranciers worden beoordeeld en vastgesteld.

3.3. Grondexploitaties

De controle van de grondexploitaties vraagt veel aandacht van ons als accountant, vanwege de hoge mate van schattingsonzekerheid/bandbreedte die met deze jaarrekeningpost samenhangt. Wijzigingen in uitgangspunten die bij het doorrekenen van de grondexploitaties gehanteerd worden hebben een grote invloed op de financiële uitkomst van de grondexploitaties en ook op projectniveau dienen te maken kosten en de te realiseren opbrengsten, inclusief de timing daarvan, ingeschat worden.

De bouwgronden in exploitatie hebben een omvang van € 11,1 miljoen negatief (2016: € 12,4 miljoen negatief). Dit betreft historische kosten van € 5,6 miljoen onder aftrek van een verliesvoorziening van € 16,8 miljoen voor Defensie-eiland (2015: € 4,4 miljoen resp € 16,8 miljoen).

De gemeente heeft 6 grondexploitatieprojecten in exploitatie:

- Snel en Polanen betreft een groter woningbouw exploitatieproject met een boekwaarde van € 11,8 miljoen negatief. Dit wil zeggen dat er tot op heden meer opbrengsten zijn ontvangen dan dat er kosten zijn gemaakt. De eindverwachting van dit project is nog een positief resultaat van € 1,6 miljoen. Tot en met 2017 is reeds € 5,9 miljoen winst genomen. Om het resultaat te realiseren worden er nog € 46,8 miljoen aan kosten verwacht en bedragen de nog te verwachten opbrengsten € 36,4 miljoen.

- Kamerik N.O. II betreft een kleiner woningbouw exploitatieproject met een boekwaarde van € 0,2 miljoen negatief. De eindverwachting van dit project is een positief resultaat van € 0,6 miljoen. Tot en met 2017 is reeds € 0,6 miljoen winst genomen. Om het resultaat te realiseren worden er nog € 1,3 miljoen aan kosten verwacht en bedragen de nog te verwachten opbrengsten € 1,7 miljoen.

- Defensie-eiland betreft een woningbouw exploitatieproject met een grote bodemsanering, met een boekwaarde van € 16,8 miljoen positief. De eindverwachting van dit project is een negatief resultaat van € 16,7 miljoen. Hiervoor is in het verleden een verliesvoorziening gevormd. Om dit te realiseren worden er nog € 0,8 miljoen aan kosten verwacht en bedragen de nog te verwachten opbrengsten € 1,5 miljoen.

- Grondexploitatie brediuspark is een een woningbouw exploitatieproject gestart in 2016. De boekwaarde van € 0,6 miljoen ulitmo 2017 betreft met name de ingebrachte boekwaarde van de Brediusboerderij. De eindverwachting van dit project is een positief resultaat van € 1,0 miljoen. Om dit te realiseren worden er nog € 0,9 miljoen aan kosten verwacht en bedragen de nog te verwachten opbrengsten € 2,4 miljoen.

- Grondexploitatie Jan Steenstraat is een nieuwe grondexploitatie in 2017(woningbouw). De boekwaarde ultimo 2017 bedraagt € 72.000 negatief. De verwachte eindwaarde van het project is €1,4 miljoen positief. Om dit te realiseren worden er nog € 0,7 miljoen aan kosten verwacht en bedragen de nog te verwachten opbrengsten € 2,0 miljoen.

- Grondexploitatie Harmelen is een nieuwe grondexploitatie in 2017 (woningbouw). De boekwaarde ultimo 2017 bedraagt € 0,3 miljoen positief. De verwachte eindwaarde van het project is €1,1 miljoen positief. Om dit te realiseren worden er nog € 3,2 miljoen aan kosten verwacht en bedragen de nog te verwachten opbrengsten € 4,6 miljoen.

- Grondexploitatie Pionier is een nieuwe grondexploitatie in 2017 en heeft ultimo 2017 nog geen boekwaarde. Het betreft een klein project met een verwacht positief eindresultaat van €79.000. Om dit te realiseren worden er nog € 0,2 miljoen aan kosten verwacht en bedragen de nog te verwachten opbrengsten € 0,29 miljoen.

Om te bepalen of de gemeente deze boekwaarden terugverdient, zijn meerjarenprognoses van de grondexploities opgesteld binnen de gemeente. Hierin is alle bekende informatie over toekomstige kosten en te verwachten opbrengsten door uw gemeente verwerkt.

3.4. Pensioenvoorziening wethouders

Voor de pensioenen van wethouders bouwt de gemeente zelf een pensioenverplichting op. Deze pensioenen worden niet opgebouwd via een pensioenfonds, maar bij de gemeente zelf. Voor deze pensioenverplichting heeft de gemeente een pensioenvoorziening gevormd. Voor de verplichtingen die de gemeente heeft uit hoofde van deze pensioenverplichtingen heeft de gemeente actuariele berekeningen laten opstellen om de omvang van deze verplichtingen te bepalen.

In de 2013 is er een wijziging van regelgeving plaatsgevonden. Tot en met 2013 werden reeds ingegane pensioenen via de begroting gedekt. Voor pensioenen van (voormalige) wethouders die na 2014 zijn ingegaan is de gehele pensioenverplichting in de pensioenvoorziening opgenomen. De pensioenvoorziening in de jaarrekening 2017 betreft de volledige pensioenverplichtingen voor (voormalige) wethouders die na 2014 met pensioen zijn gegaan en voor een deel van de pensioenverplichtingen van (voormalige) wethouders die in 2014 met pensioen zijn gegaan. De omvang die niet voorzien is mbt (voormalige) wethouders die in 2014 met pensioen zijn gegaan is € 215.000. Wij hebben geen toereikende onderbouwing ontvangen waarom dit deel niet voorzien zou hoeven worden. De pensioenverplichtingen voor (voormalige) wethouders, die voor 2014 met pensioen zijn gegaan, hebben een omvang van € 1,4 miljoen.

Om de omvang van de verplichtingen voor pensioenen van wethouders beter inzichtelijk te maken in de jaarrekening, willen wij u vragen om vanaf 2018 de pensioenverplichtingen voor (voormalige) wethouders in zijn geheel op te nemen in de pensioenvoorziening wethouders.

3.5. SiSa-bijlage

De SiSa-bijlage bevat de verantwoording over aan uw gemeente toegekende subsidies waarvan het Rijk heeft besloten dat de verantwoording via de SiSa-bijlage in de jaarrekening dient plaats te vinden. Op grond van het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden, Artikel 5 lid 4, dienen wij te rapporteren over de fouten en onzekerheden die wij hebben aangetroffen bij de controle van de SiSa bijlage. Wij constateren dat geen sprake is van financiële fouten of onzekerheden. Dit is hieronder in de voorgeschreven tabel samengevat.

Code	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/ onzekerheid
D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet _gemeentedeel 2017	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet _totaal 2016	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_ gemeentedeel 2017	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
G3A	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_totaal 2016	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer tussen medeoverheden	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.

3.6. Begrotingsrechtmatigheid

In de jaarstukken 2017 legt het college in de toelichting op de staat van baten en lasten verantwoording af over de realisatie van de lasten en baten ten opzichte van de begroting na wijzigingen. In de toelichting op de staat van baten en lasten is een toelichting opgenomen over de afwijkingen tussen de realisatie en begroting na wijziging.

Bij de programma's 1. Bestuur, dienstverlening en veiligheid (overschrijding € 511.000), 6. Ruimtelijke ontwikkeling (overschrijding € 13.778.000), 7. Algemene inkomsten (overschrijding € 406.000) en overhead (overschrijding € 4.170.000) heeft er een begrotingsoverschrijding. Uit de toelichting op de baten en lasten in de jaarrekening blijkt dat voor alle 3 de overschrijdingen ook hogere opbrengsten gerealiseerd zijn. Op grond van de richtlijnen in de *Kadernota Rechtmatigheid* van de Commissie BBV concluderen we dat de begrotingsoverschrijdingen wel rechtmatig zijn.

Met betrekking tot investeringen in relatie tot door de raad vastgestelde kredieten hebben we vastgesteld, dat er geen kredietoverschrijdingen zijn die zelfstandig of gezamenlijk boven onze rapportertingstolerantie van € 100.000 komen.

3.7. Aanbestedingswetgeving

Het normenkader voor de rechtmatigheidscontrole, zoals vastgesteld door de gemeenteraad, bevat onder andere de Europese aanbestedingswetgeving. Bij onze jaarrekeningcontrole hebben wij aan de hand van een door uw gemeente uitgevoerde inkoop (spend)analyse gecontroleerd of de aanbestedingswetgeving gedurende boekjaar 2017 is nageleefd.

Uw gemeente heeft een analyse gemaakt van de inkopen 2017, die wij niet geheel als basis voor onze werkzaamheden hebben kunnen gebruiken. Na ondersteuning van Mazars bij het opzetten van een spendanalyse en het stellen van gerichte vragen is er uiteindelijk een analyse opgeleverd met voldoende diepgang. Op basis van deze analyse hebben wij de volgende bevindingen:

- Voor 8 contracten constateren wij dat de Europese aanbestedingsregels niet zijn nageleefd door de gemeenten. Het betreft voornamelijk contracten op het gebied van inhuur personeel, adviesdiensten en onderhoud installaties. De totale onrechtmatigheid komt uit op € 1.422.000. Wij hebben dit bedrag meegenomen als rechtmatigheidsfout.
- Voor twee contracten is onzeker of de EU aanbestedingswetgeving op juiste wijze wordt nageleefd. Het betreft contracten die in het verleden zijn gegund waarbij er onvoldoende controledocumentatie aanwezig is. De omvang van deze onzekerheid betreft € 393.000.

Diverse opdrachten ten aanzien van groenonderhoud en inhuur van personeel zijn veelal via onderhandse aanbestedingsprocedures gegund, wat toegestaan is omdat de individuele inhuurcontracten beneden de aanbestedingsdrempel zijn. Wij adviseren te onderzoeken of dergelijke opdrachten niet beter in een raamcontract gegund dienen te worden, waarmee mogelijk aanbestedingsvoordelen gerealiseerd kunnen worden en de rechtmatigheid vooraf geborgd kan worden. Zeker nu er gewerkt wordt aan het krijgen van centraal inzicht in de diverse inhuurcontracten en het clusteren van opdrachten meer voor de hand komt te liggen, verwachten wij dat op dit vlak in 2018 stappen gezet worden.

De gemeente Woerden maakt voor de inhuur van personeel gebruik van een marktplaats om opdrachten openbaar in de markt te plaatsen. Echter voldoet deze marktplaats niet geheel aan de aanbestedingswet. Wij adiveren u daarom om de marktplaats dusdanig in te richten dat het voldoet aan de vereisten van de wetgeving (bijvoorbeeld een dynamisch aankoopsysteem). Daarnaast adviseren wij om de reeds verstrekte opdrachten te monitoren op naleving van de aanbstedingsrichtlijnen.

3.8. WNT

Op basis van deze wet is de bezoldiging van topfunctionarissen (bij een gemeente: de griffier en de gemeentesecretaris) in de publieke en semipublieke sector wettelijk gemaximeerd. Voor de bezoldiging van topfunctionarissen geldt naast de maximering een publicatieverplichting in de jaarrekening. Dit geldt ook voor niet-topfunctionarissen met een bezoldiging hoger dan de maximale normbedragen.

In het kader van de jaarrekening 2017 heeft uw gemeente een analyse uitgevoerd van de topfunctionarissen binnen uw organisatie. Deze informatie heeft uw gemeente opgenomen in de toelichting in de jaarrekening. Tevens heeft uw gemeente vastgesteld dat er geen functionarissen zijn die een hogere bezoldiging dan de maximale normbedragen hebben ontvangen. Wij hebben de in de jaarrekening opgenomen verantwoording uit hoofde van de Wet normering topinkomens (WNT) gecontroleerd met inachtneming van de Beleidsregels toepassing WNT 2017. Op basis van onze controle, waaraan het door het ministerie van BZK opgestelde Controleprotocol WNT ten grondslag ligt, hebben wij vastgesteld dat de WNT in 2017 is nageleefd en dat de toelichting hierover in de jaarrekening geen fouten en/of onzekerheden bevat.

De maximale WNT-drempel bedraagt in 2017 € 181.000 en wordt in 2018 verhoogd naar € 187.000.

3.9. Vennootschapsbelasting

De gemeente Woerden valt sinds 1 januari 2016 onder de vennootschapsbelastingplicht van overheidsondernemingen (VPB). Voor directe overheidsondernemingen geldt dat zij slechts belastingplichtig zijn voor zover zij een onderneming drijven (lees: beperkt vennootschapsbelastingplichtig). U heeft samen met een externe deskundige beoordeeld welke activiteiten belast, onbelast, dan wel vrijgesteld zijn voor de vennootschapsbelasting. Daarnaast heeft u per cluster van activiteiten getoetst of de gemeente daarmee ‘door de ondernemingspoort’ gaat. Uit deze analyse volgde de conclusie dat de gemeente Woerden voor het jaar 2016 door de ondernemingspoort komt en over het jaar 2016 een aangifte vennootschapsbelasting moet in te dienen. Over 2016 zullen dit de baten en lasten met betrekking tot parkeren en grondexploitatie zijn. De fiscale resultaten over 2016 en 2017 zijn echter nagenoeg nihil. Om deze reden zijn geen lasten of baten vennootschapsbelasting in de jaarrekening opgenomen.

3.10. Loonbelasting

Bij bedrijfsprocessen rondom personeel, van aanname tot ontslag, is het van belang de loonheffingaspecten goed op het netvlies te hebben. Maar met een beheersing van de loonheffingsprocessen binnen de salarisadministratie bent u er nog niet. Ook is het aan te raden regelmatig na te gaan of onbekende risico’s worden gelopen bij vergoedingen en verstrekkingen aan werknemers welke bijvoorbeeld niet via de reguliere processen van de salarisadministratie lopen. Op basis van onze ervaringen manifesteren deze risico’s zich met name bij organisaties waar de beslissingsbevoegdheden zijn gedecentraliseerd. De loonbelastingspecialisten van Mazars hebben een specifieke aanpak ontwikkeld waarbij wij samen met u de risico’s in kaart brengen op het gebied van de loonheffingen. Dit gebeurt door middel van een door ons ontwikkelde gestructureerde risico-analysetool. Ook wordt hierbij gekeken naar kansen die nog niet (volledig) benut worden.

De afgelopen periode zijn bij diverse gemeenten dergelijke analyses uitgevoerd die enerzijds aan het licht brengen welke risico's worden gelopen en waar anderzijds uitkomt wat de omvang van deze risico's is en welke maatregelen moeten worden genomen om deze in te perken. Veel voorkomende risico's liggen op het vlak van de werkkostenregeling en de inhuur van derden (Wet deregulering beoordeling arbeidsrelaties (WDBA), Wet Aanpak Schijnconstructies (WAS) en de Wet Ketenaansprakelijkheid (WKA)). Wij raden ook uw gemeente aan deze risico-analyse te doorlopen om na te gaan of op deze onderwerpen of op andere vlakken vervolgacties dienen te worden ondernomen. Een efficiënte methodiek in het vervolgtraject is de toepassing van (gerichte) steekproeven (zoals de Belastingdienst ook doet bij belastingcontroles). Graag bespreken wij de mogelijkheden met u om dit traject te begeleiden.

INTERNE BEHEERSING

Samenvattend beeld van onze managementletter

MAZARS

4. INTERNE BEHEERSING

Met name ten aanzien van de verdere borging van de naleving van aanbestedingswetgeving en de controle op de prestatielevering bij inkoop zorg in natura hebben wij via onze managementletter de aandacht van uw gemeente gevraagd.

Vanuit onze bevindingen met betrekking tot de jaarrekeningcontrole willen wij u aandacht vragen voor de financiele beheersing rond het sociaal domein.

Tevens willen wij in verband met onze bevindingen met betrekking tot de jaarrekeningcontrole willen wij u aandacht vragen voor de beheersing rond het inkoopproces en met name het, waar dit verplicht is, juist toepassen van de Europese aanbestedingsrichtlijnen.

Daarnaast vragen wij uw aandacht voor de kwaliteit en de voldoende capaciteit van de financiele functie. Bij het opstellen van de jaarrekening is veel extra inzet benodigd geweest van zowel de ambtelijke organisatie als door ons, om tot de huidige jaarrekening te komen en de onderbouwing van de jaarrekening ten behoeve van de accountantscontrole. Wij vragen uw aandacht om de kwaliteit van dit jaarrekeningproces sterk te verbeteren. Hierbij is ook van belang om de dienstverlening aan de gemeente Woerden en Oudewater op een meer eenduidige manier in te richten en uit te voeren.

Reikwijdte werkzaamheden
Wij hebben de administratieve organisatie en de daarin verweven maatregelen van interne beheersing van uw gemeente beoordeeld, voor zover van belang in het kader van onze jaarrekeningcontrole en ter bepaling van de diepgang van de door ons uit te voeren controlewerkzaamheden. Ons onderzoek van de interne beheersing heeft zich niet verder uitgestrekt dan noodzakelijk was om tot een oordeel te komen over de jaarrekening. Daarom kunnen wij u ook geen oordeel over de interne beheersing geven.

MEDEDELINGEN AAN DE GEMEENTERAAD

Vanuit onze rol als onafhankelijk accountant

MAZARS

5. MEDEDELINGEN AAN DE GEMEENTERAAD

Reikwijdte werkzaamheden
Wij bespreken met het college en management de kwaliteit, en niet alleen de aanvaardbaarheid, van de gehanteerde waarderingsgrondslagen, de consistente toepassing daarvan alsmede de duidelijkheid en volledigheid van de jaarverslaggeving. In deze bespreking komen tevens zaken aan de orde die een significante invloed hebben op de kwaliteit van de jaarverslaggeving, zoals:

- nieuwe of gewijzigde waarderingsgrondslagen;
- schattingen, beoordelingen en onzekerheden;
- bijzondere transacties;
- waarderingsgrondslagen met betrekking tot significante jaarrekening-posten, inclusief het tijdstip waarop transacties plaatsvinden en de periode waarin die worden verantwoord.

Naar onze mening zijn de door de gemeente gekozen waarderingsgrondslagen aanvaardbaar en consistent toegepast met betrekking tot de belangrijke posten in de jaarrekening en bijzondere transacties. Dit geldt tevens voor het tijdstip waarop die transacties hebben plaatsgevonden, de periode waarin zij zijn verantwoord en de desbetreffende toelichtingen in de jaarrekening.

Discussies met het college
Er waren geen verschillen van inzicht met het college of management over de waarderingsgrondslagen, de financiële administratie, de verslaggeving of onze controlewerkzaamheden. Voorts hebben wij op grond van de door ons verrichte werkzaamheden geen discussies gehad met het college over belangrijke alternatieve verwerkingswijzen van posten of transacties. Ten aanzien van de oorzaken omtrent tekortkomingen in de naleving van de aanbestedingsregels.

Niet gecorrigeerde afwijkingen
Na onze controle resteren enkele fouten of onzekerheden die geaggregeerd niet tot afwijking van materieel belang leiden voor het beeld van de jaarrekening. Het overzicht van niet gecorrigeerde afwijkingen is als bijlage bij de bevestiging bij de jaarrekening door het college gevoegd.

Fraudes en andere onregelmatigheden
De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en het ontdekken van fraude en onjuistheden berust bij zowel de gemeenteraad als bij het college. De accountant is niet verantwoordelijk en aansprakelijk voor de preventie van fraude en onjuistheden. Het onderzoek van de accountant richt zich niet specifiek op het ontdekken van fraude en onjuistheden. Indien bij de uitvoering van de controleopdracht aanwijzingen voor fraude worden verkregen, dient de accountant een aanvullend onderzoek te verrichten ongeacht de aard en mogelijke omvang van de vermoedelijke fraude. Indien onze controle een afwijking als gevolg van fraude, een vermoedelijke fraude of een onjuistheid signaleert, zullen wij deze informatie uiteraard direct bespreken met het college en met de gemeenteraad en onder bepaalde omstandigheden met regelgevende en justitiële instanties, zoals verwoord in de Verordening op de Fraudemelding.

Tijdens de controlewerkzaamheden met betrekking tot boekjaar 2017 hebben we geen constateringen gedaan die een indicatie kunnen zijn voor een mogelijke fraude.

Gelet op de verantwoordelijkheid van het college adviseren wij het onderwerp fraude periodiek te bespreken in vergaderingen van het college aan de hand van een frauderisicoanalyse.

Onafhankelijkheid
Met betrekking tot de door ons uitgevoerde controle van de jaarrekening van de gemeente Woerden over het jaar 2017 zijn ons geen feiten en omstandigheden bekend die onze onafhankelijkheid en objectiviteit voor de door ons verstrekte controleverklaring bedreigd hebben.

Hieronder hebben wij in dat kader een overzicht van de door ons team bestede uren opgenomen (inclusief schatting nog te maken uren):

	Begroting	Realisatie
Partner	20	20
Manager	64	120
Overige teamleden	426	580
Totaal controleteam	**510**	**720**

De hogere tijdsbesteding is deels veroorzaakt door enkele nieuwe elementen (taakvelden verantwoording, aangescherpte WNT controles, geintensiveerde beoordeling van eventuele tegenstrijdigheden in het jaarverslag). Daarnaast zijn er wijzigingen in het BBV die extra werkzaamheden veroorzaken, zoals investeringen maatschappelijk nut die vanaf 2017 geactiveerd dienen te worden. Ook heeft de controle in het sociaal domein dit jaar nog extra aandacht nodig gehad, omdat de interne beheersing nog niet het gehele jaar adequaat gefunctioneerd heeft (zie bevindingen in de managementletter) en wij de controle van het sociaal domein op een later tijdstip konden uitvoeren omdat de verantwoordingen van de zorgaanbieders (voorzien van controleverklaring van de accountant van de zorgaanbieder) tijdens het eerste controlemoment nog niet (volledig) beschikbaar waren. Een belangrijk deel van de hogere urenbesteding heeft te maken met de vertraging die onze controle heeft opgelopen doordat de oplevering van informatie pas laat heeft plaatsgevonden. Daardoor heeft ons team in de geplande weken niet of niet efficient kunnen werken en diende veel werk na die weken door ons verricht te worden.

Automatiseringsomgeving
Artikel 2:393 lid 4 Burgerlijk Wetboek vereist dat de accountant in het kader van de controle van de jaarrekening verslag uitbrengt omtrent zijn bevindingen met betrekking tot de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Hoewel dit artikel voor een gemeente niet van toepassing is, merken wij in het verlengde hiervan wel op dat de jaarrekeningcontrole geen significante tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht heeft gebracht. Wij hebben de geautomatiseerde gegevensverwerking onderzocht voor zover wij dat noodzakelijk achten in het kader van de controle van de jaarrekening. De accountantscontrole kan daarom leiden tot andere constateringen dan wanneer een gericht onderzoek naar de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking zou plaatsvinden.

Mazars heeft meer in huis dan state-of-the-art kennis op het gebied van accountancy en fiscaliteit. We willen bijdragen aan het succes van onze klanten door, binnen de kaders van ons vak, onverwachte inzichten, verrassende mogelijkheden en nieuwe oplossingen te bieden.
Mazars. Verandert kennis in kansen

Contact

Mazars

drs. D.J. Han RA
Flight Forum 760 - Postbus 8692 - 5605 KR Eindhoven
jankhim.han@mazars.nl
088 27 71 700 l 06 1094 4962

www.mazars.nl